

*Lärarhandledning till det offentliga konstverket *Exlibris* på Grindtorpsskolan*

Oktober 2010

Vi på Botkyrka konsthall tycker att det är viktigt att konst finns i skolan och att eleverna får möjlighet att komma i kontakt med konsten på olika sätt och framför allt genom sitt eget sätt. Därför har vi arbetat fram en lärarhandledning till verket *Exlibris* på Grindtorpsskolan i Alby.

Handledningen kom till för att eleverna ska känna att konstverken är till för dem. De ska ha möjlighet att på ett lekfullt sätt lära känna konsten på sin skola. Det skapar en förståelse och en förhoppningsvis vilja att vara rädd om konsten.

Vi vill rikta ett stort tack till alla inblandade och jag hoppas att både lärare och elever kommer att få stor användning för denna handledning.

Miriam Andersson Blecher, curator för program och pedagogik

Konstnärer: Anne och Lars Traegde

Pedagoger och författare till handledningen: Kerstin Gezelius och Eva Dahlberg

Medlem i referensgruppen och författare till handledningens introduktion:

Sara Elggren

Översättning: Laura Leinikka

Formgivning: Caroline Malmström

**BOTKYRKA
KONSTHALL**

Innehållsförteckning

Den offentliga konsten i skolan	3
Introduktion till Exlibris av konstnärerna Anne och Lars Traegde	5
Övningar, förskola - åk 3	22
Övningar, åk 4 - 5	27
Övningar, åk 6 - 9	31
Bilaga: inspiration till Digitalt bild- och ordcollage	37
Bilaga: Illustrationer av Lilla herr Räv	38
Böcker som refereras i <i>Exlibris</i>	39
Intervju med konstnärerna Anne och Lars Traegde	41

Den offentliga konsten i skolan

Vad?

Konst är tråkigt.
Konst är spel om makt, pengar, status.
Konst är svårt.
Konst är lätt.
Konst påverkar ingenting.
Konst är omodernt och konservativt.
Konst är demokratisk och jämställd.
Konst bidrar inte till samhällets tillväxt.
Alla kan göra konst.
Kreativitet är en myt.
Populärkultur är konst.
Konst hör hemma på museum.

Så här kan man se på konst, så här ser många på konst, det är påståenden som varken är sanna eller falska, varken rätt eller fel.

För vad är "konst" och vad ska man ha det till?

En sådan diskussion handlar mindre om konsthistoriska fakta och mer om konstens roll i samhället. Därför behöver det diskuteras och debatteras.

Använd konsten! Den här handledningen är både en uppmuntran och en uppmaning.

Varför?

"Skolans uppdrag att främja lärande förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, om vad som är viktig kunskap idag och i framtiden och om hur kunskaps-utveckling sker. Olika aspekter på kunskap och lärande är naturliga utgångspunkter i en sådan diskussion."

(UR SVENSK LÄROPLAN FÖR OBLIGATORISKT SKOLVÄSENDE, LPO 94)

Varför använda konst till att främja lärande?

Till exempel därför:

- att skolan är en social, politisk och fysisk miljö där eleverna rör sig varje dag. Konsten kan vara ett konkret sätt att knyta miljö till erfarenhet.
- konst kallas ofta slentrianmässigt för demokratiskt, men är lika ofta en klassmarkör.
- att jobba med konst är att jobba med olika inlärningsprocesser, både skapande och diskuterande.
- att diskutera konsten lär eleverna att använda och värdesätta sin egen kompetens som kulturkonsument.
- att pröva konstnärliga arbetsmetoder ökar elevernas förståelse för konst på både personliga och samhälleliga plan.
- den offentliga konsten i skolan är en resurs.
- konsten i skolan ska inte smälta in i inredningen. Den ska reflekteras och debatteras av dem den riktar sig till.

“Alla som arbetar i skolan skall främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.” (LPO 94)

Elever ska *vilja och kunna* vara medskapare i sin miljö.

Använd konsten.

Introduktion till Exlibris av konstnärerna Anne och Lars Traegde

Exlibris-ön.

Enheten i biblioteket,
hjärtat i konstprojektet.

En ö.
En världskarta,
vita sommarfåglar,
något citat,
ett bokskåp utan baksida - bara insida.

Skåpets innehåll är en subjektiv samling.

Nya och gamla böcker om konst, arkitektur, fakta, lyrik, romaner, noveller, bilderböcker och barnböcker. En utvald liten samling film (dvd), något spel, olika magneter, en gammal våg med tillhörande lod, en fin kinesisk kulram, en blank och bucklig trumpet och annan iögonfallande kuriosas. Vi har samlat saker under en lång tid för detta skåp.

På en egen hylla i skåpet står böckerna som utgör utgångspunkt för de andra konstnedslagen i skolan. Här kan man lätt finna den bok som hänvisas på en vägg, i en korridor eller i ett trapphus .

I den högre hörnan av bokskåpet finns det plats för boken *Snigeln och valen*. Citatet "lift önskas jorden runt" snor sig likt snigeln i boken över ett kartfragment samman med en signallampa från järnvägen i Indien.

En världskarta är monterad under en härdad glasplatta och bildar golvet. Breddgraderna är målade längst kartkanten med stora och tydliga tal.

Det finns plats för många barn här, liggande på magen studerar de var Norge ligger i förhållande till Australien eller vart farmor bor eller vart farbror har flyttat.

Kanske bara ha världen under sig medan man ligger där och bläddrar i en bok.

Detta har blivit en mötespunkt för många, både lärare och elever. Platsen fungerar bra som personlig kontakt mellan lärare och elev, eller mindre grupper.

Kartgolvet används också som en liten scen i olika sammanhang.

Kartan är inte monterad från en europeisk synvinkel (som vi vanligtvis har världskartan här). Detta är en mångkulturell skola där 74 nationer är representerade.

Vita lätta fjärilar fladdrar som lösa tankar över kartytan, helt utan att bry sig om politik, religion, landsgränser, berg eller hav. De fladdrar vidare in i in i skåpet och ut ur skolan. In i alla de andra konstnedslagen vi har gjort i skolan både inne och ute. I alla 10 konstnärliga nedslag med utgångspunkt i olika böcker.

Skåpet och ramen är byggd i solid ek. Denna är byggd för att tåla barn över tid.

Baksidan av skåpet är utbytt mot klart, härdat glas. Det är en gång på 70 cm mellan *Exlibris* öga och fönstrets låga, breda och varma elementhylla. Det har blivit en fin sittplats, -med böckerna i ryggen, en välkommen diskret utsiktsmöjlighet över skolgården, i lagom avstånd till det som händer där...

Ett textfragment från *Matilda* av Roald Dahl är målat på fundamentet och ringar in hela "ögonrådet".

"Från den dagen tassade Matilda till biblioteket varje eftermiddag strax efter mor hennes hade gått till bingon. Det var tio minuter att gå, och så hade hon två fantastiska timmar där hon kunde sitta helt stilla och ensam i ett mysigt hörn och sluka den ena boken efter den andra."

Hur ser det ut inne i själva bokhyllan?

Om man kunde se den från insidan, vad skulle man se?

Hur ser det ut inne i en bok?

Kan man se bokstäver, tal och texter från en helt annan vinkel?

Hur ser böcker ut i genomskärning?

Varsågod, studera.

Det är bra att vara nyfiken,

Eller filosofisk.

Bara tänk hur och fråga varför.

Här ser du en genomskärning av "boken".

Det område i boken där bokstaven trycks framstår som ett grått fält.

Alla tecken, alla bokstäver, alla ord ligger precis där.

Lager på lager.

En vägg i närheten av *Exlibris öga* är målad med mörk tavelfärg.

Detta är elevernas egna möjlighet att skriva om böcker de läser och ge sina klasskamrater goda boktips. Hyllorna är monterade så att eleven kan visa framsidan av boken han har skrivit om.

Det finns en egen hylla markerad med *En Bok För Alla*. (www.ebfa.se)

En Bok För Alla är ett svenskt förlag med vis statligt stöd. De trycker "bra böcker" som tidigare har givits ut på förlag. Detta förlag trycker verkligen böcker för alla. Pocketbok för ända ned till 25:- och en normalstor hårdpärms barnbok med bilder kostar 50:-

Ska jag köpa Kalle Anka eller en bok? En caffe latte eller en bok?

Vi gjorde ett avtal med förlaget om ett "familjeabonnemang" (dvs böcker som passar för alla åldrar). Böckerna kommer till skolan 4 gånger om året, som en gåva till skolan så länge förlaget existerar.

Detta är inte för att skolan ska få böcker gratis men för att eleverna ska förstå att man kan köpa en bok själv och att man kan äga den själv. Det behöver inte kosta en förmögenhet, det är ingen stor sak, men det är en god investering för framtiden.

Det forskas mycket angående barn som växer upp i ett hem där det finns böcker, och huruvida det är av betydelse om man äger en bok eller lånar en bok.

Vad hände, alla de ting man endast tillfälligt lagt ifrån sig i bokhyllan verkade plötsligt vara spårlöst försvunna...

Mynt, bokmärken, vykort, passfoton, souvenirer, små figurer, leksaker, snäckor från stranden, guld, pärlor och diamanter, alla gömda bland böckerna.

Skåpets “baksida-insida” har placerats mot fönstret där alla vuxna passerar när de kommer för att hämta barn på skolan eller den kommunala förskolan.

Denna sida är upplyst på natten.

Det blinkar i ett bortglömt julpynt, ett par godispapper ligger kvarglömda som bokmärken. En tennsoldat står med sitt svärd höjt inne i en mussla, som om det var en jättes öra... möjligheten för egna dikter och berättelser ligger framför en.

Endast en bok har hamnat med ryggen utåt. Alla andra böcker är vända in mot biblioteket.

En bokrygg med en hälsning från alla böckerna:

“Jag lever på dina besök.”

Konst i trapphus och korridorer

- bildcitat och utsnitt från utvalda böcker

Vid varje konstnedslag hittar du information om att boken finns
på egen hylla i Exlibris-skåpet i skolans bibliotek.

Konst i korridoren för de större barnen

Stor i käften - Joyce Carol Oates

Det var bara ett skämt, ironi, en bra historia - bara ett litet frö som planterades i förbifarten. Och plötsligt blev det ett rykte. Mobbing i form av slugt baksnack. För en elev blir vardagen en mardröm.

Det krävs så lite för att starta ett rykte om en annan person.

Men det krävs civillkurage för att säga emot.

Vi monterade en stor liggande spegel på korridorväggen. På motsatta sidan finns det gamla textfragment i gamla tryckbokstäver (spegelvänd text).

I spegeln kommer orden att vändas åt rätt håll och betraktaren blir samtidigt en del av textfragmentet i spegelbilden, som en uppmuntran till civillkurage.

*”Hur kan du veta att det bara var ett rykte?
-För att jag var där, jag såg det hela!”*

Konst i korridoren vid matsalen

Korridoren används av alla på skolan. Alla barnen står i kö här när de ska gå och äta. Här blir man ofta stående och väntar...

Vi lät boken och trycket vara bakgrundsmaterialet för alla konstnedslag.

I gamla lådor från ett nedlagt tryckeri fann vi många olika typsnitt och format. Vi stämpade bokstäverna på papperslappar, sorterade fram texten och lade tillbaka de i lådorna.

En liten läsare kan behöva pauser i stavningen. Därför lade vi in ting som man också finner i ett barns verklighet.

En fin knapp, en fjäder, en böjd spik, några mynt, en kork, en kvartskristall, en bild, en rund sten, några skruvar, en snäcka...

Räven som slukade böcker- Franziska Biermann

Lilla herr Räv tyckte väldigt mycket om böcker.

Hur då tyckte om?

Jo faktiskt tyckte lille herr Räv så mycket om böcker att så fort han läst ut en bok saltade han och pepprade han lite på den och åt upp den.

På det sättet lyckades han stilla både sin nyfikenhet och sin hunger.

Men bara för en stund!

Collage används mycket i läsövning och annan undervisning. En lärare berättade om vad hon tyckte: "Det ligger en annan motivation i att läsa en tredimensionell text." Både för henne och hos eleverna.

Exempel på lärarens användning av herr Räv:

Hur många av bokstaven R hittar du?

Hur många rariteter med bokstaven R i sig hittar du i montern?

Hemläxa: Klipp och klistra egna ord och bilder med R.

"Men det har blivit en del inbrott i skolan, nu när vi har fått så många diamanter" förklarade en av eleverna i andra klass.

Konst för att definiera ett nytt område

Korridoren från matsalen korsar korridoren vid entré och administration och lille herr Räv möter vuxna Zadie Smith.

Autografmannen - Zadie Smith

Räven som slukade böcker - Franziska Biermann

Det offentliga rummet används av många olika människor i många åldersgrupper. I en skola finns personal och elever, överordnade och andra besökare. Vi valde att precisera detta möte genom att ge samma fysiska form och uttryck för dessa två böcker som är skrivna för olika åldersgrupper.

Genom att markera nya väggar av björkfanér med en varm ton i ytbehandlingen uppstår ett nytt rum för denna mötespunkt mellan olika åldrar, kulturer och generationer. Man kan stanna upp här. Det känns naturligt.

Citatet är hämtat från Zadie Smiths *Autografmannen* och handlar om ett varmt möte mellan människor som inte har sett varandra på länge. Hon använder en stark visuell metafor: två hus i var sin ände av en lång, rak storgata. Plötsligt strålar solljus på precis dessa två husens fasader - i exakt samma stund, under en årstid då det annars är långa perioder med regn och tät dimma.

Konst i en trappuppgång

Magiska tal och mängdernas mystik - Miranda Lundy

En fantastisk liten grå bok i serien Wooden Books. Boken är som gjord för ett trapphus!

Olika talsystem i det oändliga. Lika många talsystem som det finns sätt att gå uppför en trappa. Räkna varje steg, gå vart annat steg, två steg upp och ett steg tillbaka...

En lärare i matematik lärde mig ett trapptrick utifrån ett talsystem: 2 öre för första trappsteget, 4 öre för nästa, och multiplicera med sig själv hela vägen.

Jag bad om att få tvätta trappan hemma efter denna metod och blev rik!

TRIANGELTAL									
1	3	6	10	15	20	28	36	45	
55	66	78	91	105	120	136	153		
171	190	210	231	253	276	300			
325	351	378	406	435	496				
528	561	595	630	670					

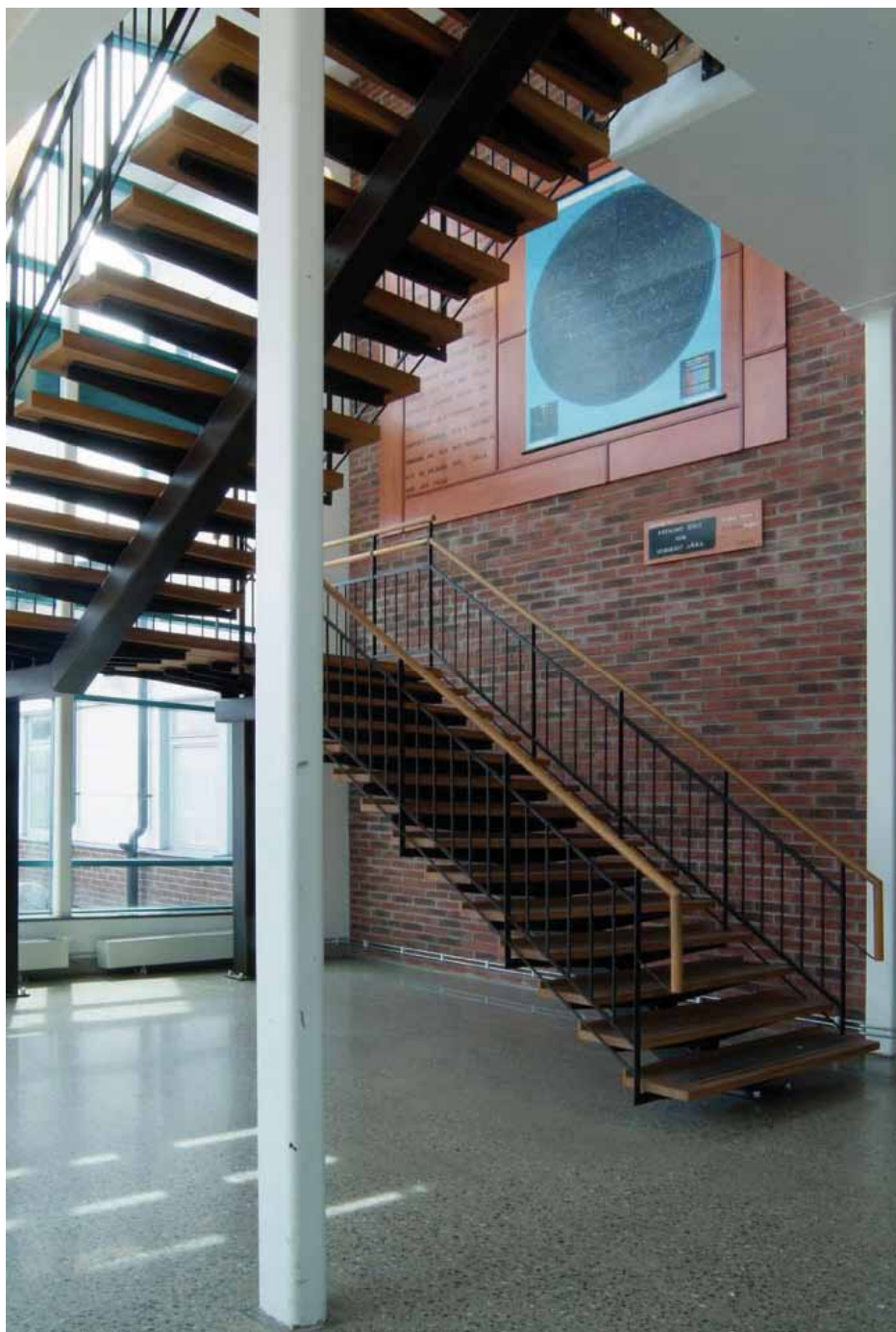
I Miranda Lundys fantastiska bok om matematik finns egna uppslag med olika talsystem. Tal satta i system, sida upp och sida ned.

För att inte nämna historien om fullständigt kaos som plötsligt uppstod när man kom på att presentera talet 0 den gången för så länge sedan.

Konst i trappan för stora barn

Extremt högt och otroligt nära - Jonathan Safran Foer

Vi valde denna bok för att den handlar om sårbarheten, styrkan och svagheten hos människan på ett vackert och rörande sätt.

Huvudpersonen i *Extremt högt och otroligt nära* har ett starkt behov av ordning och struktur i sitt liv. Han är en speciell och känslig pojke som förlorar sin pappa i terrorattentaten mot World Trade Center den 11 september.

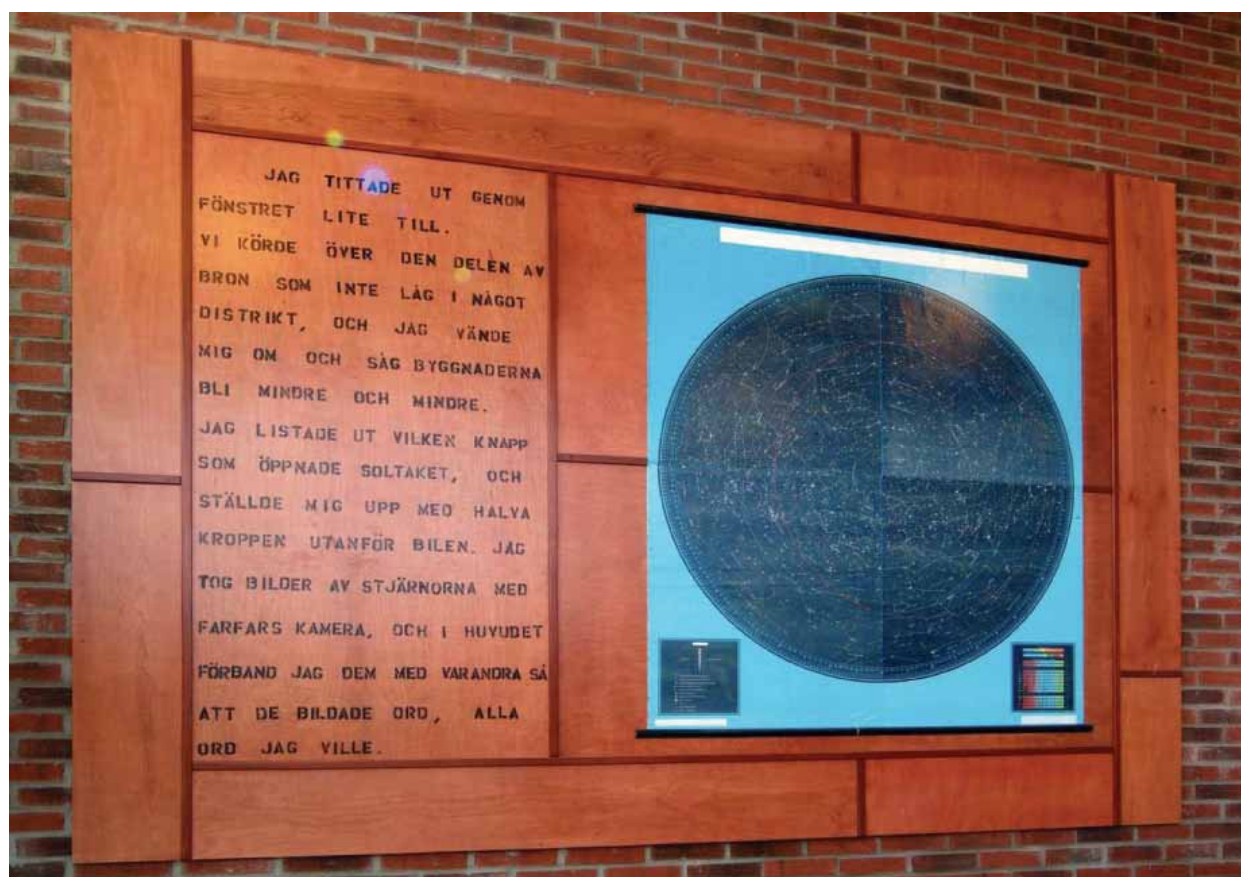
Pojken kan inte förstå att pappan bara försvann utan att säga till, utan att förklara vad som har hänt. Därför letar han efter ett mönster och en logik.

Detta blir pojkens eget sätt att ta sig igenom en livskris och det blir hans styrka.

På ett ställe i boken står pojken med halva kroppen upp genom takluckan i en limousin. Han befinner sig på en bro ut från Manhattan. Han ser upp och fotograferar stjärnhimlen med sin farfars kamera.

I sitt eget huvud binder han samman stjärnor med varandra. Med linjer från punkt till punkt blir hans ord ute i världsrymden till alla ord han vill.

Hans eget personliga språk.

Det går att göra offentlig konst funktionell, som inspirerar och smittar av sig. I detta projekt är smitteeffekten lusten till att läsa och lusten till att upptäcka och utforska sig själv.

Barn har en fantastisk potential, de vill inspireras och de förtjänar att bli tagna på allvar i sin uppriktiga önskan om att lära mer.

Konst i skolan bör prioriteras högre än vad det görs idag. Alla barn är här, man har obligatorisk närvaro, det är en stor och viktig arena. De är vana att leka, vana att fantisera och föreställa. De är finstilt, öppna och vakna i sin iakttagelse. Barn är känsliga, spontana och omedelbara i sin reaktion.

Vi gjorde det mesta av montagen på Grindtorp själva, just för att möta mottagaren. Vi var helt enkelt nyfikna på om vi sköt blankt.

2000-talets barn har höga krav på sig, men de har också många möjligheter.

Som i denna kommunala skola där 74 nationer är representerade och ska dela lokaler varje dag - och 45 talspråk finns i det offentliga rummet.

*Känner man glädjen av att läsa, och ser möjligheten
till att leta upp kunskap själv – då är mycket lagt
till rätta för en bra framtid.*

Övningar

*Konstverket Exlibris sätter sina spår i hela skolan.
Därför har vi valt att utgå temat "spår" i övningarna.*

Förskoleklass – årskurs 3

HUVUDTEMA SPÅR

Jag och mina avtryck

I förskoleklass stiftar man bekantskap för första gången med konstverket på skolan. Den egna fantasin går igång av bokstäver och märkliga föremål i skulpturerna på korridorens väggar. Det är som hemliga spår att följa som leder vidare till bokskåpet. Spår som leder vidare till din egen fortsättning – din berättelse om lilla Herr Räv.

Visning av konstverket

Samlas utanför väggskulpturen med citatet ur *Räven som slukade böcker* som hänger på väggen vid matsalen. Läs meningen högt tillsammans. Uppmana eleverna att även titta i de andra väggskulpturerna i korridoren och särskilt lägga märke till någon detalj; kanske en vacker bokstav, en torkad blomma, en fjäril. Var och en visar de andra och berättar om sin detalj och varför man har valt just den.

Därefter samlas ni på världskartan framför bokskåpet. Undersök tillsammans de andra föremål som finns i skåpet, dess baksida eller i världskartan. Berätta om hur konstnärerna har lekt med ord, böcker och saker för att visa på berättelsernas magiska värld och att tanken är att eleverna ska få lust att läsa. Prata gärna om "porten" eller övergången till berättelsernas och fantasins värld. Kanske kan bokskåpet vara en sådan port – när man går runt det är man i den världen (som garderoben i Narnia).

När alla har gått runt skåpet samlas igen i en ring på världskartan. Plocka fram *Räven som slukade böcker* ut bokskåpet och läs högt för eleverna. (Eller så läser man i stället boken efter att man skapat en egen saga om lilla Herr Räv. Detta för att inte bli styrd av boken. Prova er fram.)

Pass 1

Visning av konstverket.

Pass 2

Fantisera ihop början av en ny saga om lilla Herr Räv. Gör en egen sida i sagan genom att rita och måla. Skapa en gemensam saga om lilla Herr Räv.

Tidsåtgång: Pass 1 ca en timme, pass 2 ca en och halv timme.

Gruppstorlek: ca 10-12 elever.

Syfte:

Att på ett lekfullt sätt lära känna och bli nyfiken på konstverken "Lust att läsa" och att få en relation till konstverket, som kommer att finnas i elevernas närmiljö under många år.

Att utveckla sitt språk genom berättande.

Att samarbeta i grupp.

Att sätta ett avtryck från sig själv som blir kvar på skolan under många år.

Material:

- Växtpapper (mindre)
- Pappkartong (att tejpa upp pappret på)
- Maskeringstejp
- Fin skärkniv (om man vill göra en "titt-håls-saga")
- Oljepastellkritor
- Vattenfärger
- 12-14 kopierade bilder av lilla Herr Räv. En utklippt bild till varje barn + 2 extra bilder till första och sista sidan. (finns som bilaga i lärarhandledningen)
- Laminatfickor
- Lamineringsmaskin

Efter de båda passen finns material för att göra elevernas egen bok om lilla Herr Räv. Läs under *Dokumentation och återkoppling till konstverket* hur ni gör boken.

Pass 1

Visning av konstverket

Pass 2

Fantisera ihop början av en ny saga om lilla Herr Räv

Börja med "det var en gång..." och låt eleverna hitta på en miljö och en situation. Det får gärna var ett problem eller uppdrag som lilla Herr Räv står inför. Till exempel lilla Herr Räv är i en skog och har gått vilse eller befinner sig i rymden på jakt efter flygande köttbullar. Skriv ner er gemensamma början.

Gör en egen sida i sagan genom att rita och måla

Berätta för eleverna att de ska göra en ny saga om lilla Herr Räv och att varje elev ska få göra en egen sida av sagan. Fråga dem: "Vad ska hända på just din sida? Träffar han någon? Händer den något farligt? Hittar han en vän? Hittar han något att äta? Ska ni ha med något annat föremål som finns i skåpet eller i väggsulpturerna?" Uppmana dem att gå runt och titta och få inspiration. En karta, ett rådjur, en fjäril, snäcka eller...(ev. kan man fotografera, kopiera och klippa ut).

Varje elev får börja rita med oljepastellkritorna vad som händer räven på just sin sida. Lyssna till vad eleverna berättar när de ritar (det hjälper när man sedan ska bygga upp berättelsen). När de är klara med oljepastellkritan får de fortsätta med vattenfärgerna. Berätta att man kan måla ovanpå kritorna. Om man är frikostig med vatten fastnar inte färgen på kritorna. När bilden är färdig får eleven klistra in lilla Herr Räv (finns som bilaga till lärarhandledningen) och eventuellt andra föremål som man fotograferat och klippt ut.

Vill man göra en "titt-hål-saga" kan man göra hål i olika former på pappren innan eleven börjar rita. Alternativt låta dem själv bestämma hur hålet ska se ut och ledaren skär efter deras anvisningar (dock inte för nära kanten).

Skapa en gemensam saga om lilla Herr Räv

När alla eleverna är färdiga sätter de sig i en ring med sin bild framför sig. En annan vuxen än ledaren sitter utanför ringen och skriver ner berättelsen som kommer att berättas (alternativt spela in vad som sägs och skriv efteråt). Ledaren börjar återigen berätta sagan (er gemensamma början) och frågar en elev vad som hände räven på dess sida. Eleven berättar och ledaren understödjer på ett aktivt sätt berättelsen genom att ställa öppna frågor och att hjälpa berättelsen vidare. Är någon blyg, kan man fråga om det är okej att de andra eleverna hjälper till. Eleven får sedan säga ja eller nej till förslagen. Dör räven på en sida får man ge problemet till eleverna: "Räven är död, hur gör vi nu? Sagan om räven kan ju inte fortsätta om räven dör. Kan det finnas någon magisk kraft som kan göra honom levande igen?"

När sista eleven ska berätta kan man säga att sagan börjar komma till sitt slut. Eleven får berätta och om det inte blir ett slut så kan man lägga till några ord som slutkläm. Avsluta med att fråga dem vad sagan ska heta.

Dokumentation och återkoppling till konstverket

Gör en bok av elevernas gemensamma saga om lilla Herr Räv

Skriv ner sagan på datorn och fäst texten på vänstra uppslaget till varje barns bild. Använd pappkartong skuren i samma format som elevernas sidor och gör framsida med

bokens namn och författare och en sista sida till boken. Laminera bilderna (skär ut hålen om ni gjort en titt-håls-bok). Stansa och bind ihop med spiralbindning (helst i metall). Böckerna kan sedan förvaras i bokskåpet.

Läs boken för de andra eleverna. Men bara för dem som tidigare varit med om att göra en bok om lilla Herr Räv. Annars blir det svårt att själva fantisera ihop en saga, man blir lätt färgad av det man tidigare hört.

Förslag på flera övningar

Rekvisitajakt - både de elever som skrivit sagan och andra elever som läst boken går på jakt efter föremålen som ska kunna hittas i bokskåpet eller i väggskulpturerna.

Låna en bok om rävar.

Lär er mer om rävar. Leta efter sagor om rävar. Hur ser de ut? Rita av.

Köp en räv av plast.

Titta på hur den ser ut: Framifrån, bakifrån, från sidan.

Rita av bakifrån, framifrån och så vidare.

Gör en räv i lera.

Bygg en miljö till räven.

Gruppuppgift två och två eller tre och tre. Ta med lerrävarna utomhus och bygg en miljö. Vad behöver räven? Ett hus? Mat? Kompisar? En lekplats? Fotografera rävarna i miljö-installationerna.

Ljudinstallationer

Samla ihop instrument och andra saker som låter (eller bygg egna instrument). Låt eleverna få prova i ungefär en vecka så att de är bekanta med ljuden. Därefter uppmana dem att beskriva räven med hjälp av instrumenten. Fråga barnen: "Hur låter det när räven är glad? Hur låter det när räven är ledsen, arg, nyfiken, busig...? Hur tänkte du? Varför valde du just det instrumentet, takten, styrkan? Kan det låta på ett annat sätt också?"

Spela in ljudinstallationerna.

Gör nya sagor

Gör nya sagor om lilla Herr Räv med hjälp av lerrävarna och miljöinstallationerna. Eller kanske rävarna ger sig ut på äventyr på andra platser; matsalen, klassrummet, toaletten. Gör nya sagor illustrerade med fotografier.

Mattetips

Hör av dig till Anette Skytt eller Elisabeth Hector som är kommunens matteutvecklare på Barn- och Ungdomsförvaltningen för att få tips om hur du kan arbeta med matte kopplat till konstverket och/eller lärarhandledningen.

E-post: anette.skytt@edu.botkyrka.se, elisabeth.hector@edu.botkyrka.se

Referenser och inspiration

Räven som slukade böcker - Franziska Biermann

Hur gick det sen? - Tove Jansson

Muntligt berättande Fabula Storytelling: www.storytelling.se

Årskurs 4 – 5

HUVUDTEMA SPÅR

Rötter, mina berättelser

Här undersöker eleven sina spår bakåt, sina rötter och vilka berättelser som är just deras egna eller som finns i familjen. På skolan pratas en mängd olika språk. Det finns erfarenheter hos elevernas familjer som både förenar och skiljer sig från varandra. Genom att söka sig bakåt i sin egen historia kan eleverna formulera sin egen historia och sina berättelser.

Visning av konstverket

Börja med att samlas på världskartan framför bokskåpet och låt eleverna ställa sig på det land som deras föräldrar eller släktingar kommer ifrån. Därefter får de ställa sig på det land där de själva är födda. Diskutera gärna om begreppet nationalitet. Är det landet där man är född eller där man har sina släktingar? Eller kan det vara på något annat sätt?

I skåpet finns en blandning av böcker och olika sorters föremål. En av tankarna med föremålen är att visa på de små sakerna man inte fick med i en flytt och som kanske stod i bokhyllan. Det kan vara föremål med minnen och händelser kopplade till sig. Prata gärna om vilka minnen som något föremål eller bok i skåpet kan höra samman med (fantisera tillsammans med eleverna). Låt dem sedan själva undersöka väggskulpturerna i korridorerna med uppgiften att upptäcka ledtrådar och likheter från bokskåpet.

Återsamlas vid kartan och låt var och en berätta om vad de upptäckte för likheter och vad de tror att konstnären har för tanke bakom.

Pass 1

Visning av konstverket

Runda: En plats där jag mår bra

Femrading

En person som är viktig för mig

Hemuppgift: Ett föremål, Vers, saga eller ramsa och Familjeminne till pass 2

Pass 2

Ett föremål

Vers, saga eller ramsa

Familjeminne

Pass 3

Digitalt text- och bild collage (se bilaga för inspiration)

Presentation

Tidsåtgång: Pass 1 ca två timmar, pass 2 ca tre timmar, pass 3 ca fyra timmar.

Gruppstorlek: Helklass

Syfte:

Att ta in föräldrars, släktingars och egna erfarenheter i skolans värld.

Att formulera sin egen historia med hjälp av familjens berättelser.

Att tillägna sig datorkunskap, använda Word, tabeller, infoga bilder etc.

Material:

Talsten (figur, snäcka, sten), skrivarmaterial, tillgång till datorer med scanner, kol (fixativ till kolet) eller blyerts (till Ett föremål)

Huvudtanken med de två första passen är att skaffa ett material i text och bild för att under pass 3 skapa ett digitalt collage inspirerat av väggskulpturerna i skolans korridorer. Spara det insamlade materialet i ett eget arkiv/mapp på datorn.

Pass 1

Visning av konstverket

Runda: En plats där jag mår bra

Sitt i en cirkel på stolar eller på golvet. Använd gärna en "talsten" och du som lärare börjar berätta om en plats som är viktig för dig. Det kan vara en plats där du mår bra eller en plats som har en speciell betydelse för dig. Skicka vidare talstenen och uppmana var och en att motivera varför just deras plats är viktig för dem. Låt dem därefter skriva ner stödord om sin plats som en förberedelse till dikten femrading: beskriv platsen, berätta vad du gör där och hur du känner dig på platsen. Sök bilder på internet eller annan media till bildarkivet som kan gestalta något från den plats du valt (kanske en blå himmel för frihetskänslan eller en skrattande mun för glädjen).

Femrading

Skriv en dikt om den plats där du mår bra och använd stödorden från föregående övning. Diktens form är fem rader. Rad 1 är titeln på dikten.

Rad 1: Platsens namn (ex. Stranden vid sommarstugan)

Rad 2: Två adjektiv som beskriver platsen (öppet, blåsig)

Rad 3: Tre verb som beskriver vad jag gör på platsen (fantiserar, vilar, njuter)

Rad 4: Två ord som uttrycker hur jag känner mig på platsen (jag känner mig lugn och fri)

Rad 5: En liknelse (som en humla en mild sommardag)

En person som är viktig för mig

Uppmana var och en att välja en person som är viktig för dem. Det kan vara någon i din närhet som har stor betydelse eller varit en förebild; ett syskon, en farfar, en granne eller kanske en fotbollstränare. Dela in eleverna två och två och låt dem berätta för varandra om den valda personen. Den som lyssnar ställer frågor till den som berättar. Gå gärna igenom vad man kan fråga/berätta för att göra en person tydlig (t.ex. utseende/röst, vanor/karaktersdrag, relationer, minne eller situation tillsammans med den personen). Var och en skriver ett porträtt om den person man valt.

Hemuppgift mellan pass 1 och pass 2: Välja ett föremål, en vers, saga eller ramsa och familjeminne.

Pass 2

Ett föremål

Ge eleverna uppgiften att ta med sig en liten sak/föremål hemifrån eller fotografera det. Föremålet ska vara viktigt för familjen, kanske ha ett speciellt minne knutet till sig (till exempel en kryddburk till favoriträtten, en minnessak från någon semester, en cd med musik som ni gillar...). Skissa av föremålet med blyerts eller kol, scanna av bilden till bildarkivet. Skriv föremålets berättelse. Det kan vara när och hur det används eller en specifik situation som har med föremålet att göra.

Vers, saga eller ramsa

Be eleverna att välja en vers, saga eller ramsa som man har hört som liten eller som någon i familjen känner till. De kan gärna fråga sina föräldrar eller andra släktingar om de känner till en sådan. Om den finns på ett annat språk än svenska så skriv ner både originalspråket och översättningen. Handskrivna texter kan med fördel scannas in till datorn.

Familjeminne

Uppmana eleverna att skriva ner något som de har gjort tillsammans i familjen. Det kan vara en vardagshändelse (när pappa drog ut köksbordet och filtallriken åkte i golvet...) eller en speciell händelse som de inte glömmer. Eleverna kan gärna fråga någon i familjen och höra vad de kommer att tänka på. Använd sinnesintryck när du beskriver minnet; hur det såg ut (detaljer, färger, personer som var med), vilka ljud och dofter fanns, hur det kändes etc.

Pass 3

Digitalt ord- och bildcollage

Utifrån texter och bilder från pass 1 och pass 2 ska eleverna skapa ett digitalt collage.

Grundvarianten är att använda programmet Word och under rubriken infoga gå till Tabell och därefter Rita tabell. Här kan man dra egna linjer och rutor samt lätt radera. Klipp in bilder och skriv in text i rutorna. Se gärna bilaga för inspiration. Skriv ut de färdiga collagen.

Presentation

Sätt upp collagen på en vägg eller skärm och använd spotbelysning. Låt var och en berätta och visa sitt collage. De kan gärna reflektera hur de här passen har påverkat deras syn på den egna historien/deras rötter. Om något förvånat dem under processens gång och vad de upplever att de har lärt och upplevt.

Dokumentation och återkoppling till konstverket

Laminera och sätt ihop de digitala collagen i A3 format och bind ihop med bokväv till klassböcker. Förvara i bokskapet och använd som inspiration för nästa årskurs som ska göra digitala collage.

Förslag på flera övningar

Gör digitala scrapbooks

Använd en digital online scrapbooking. Här är två webbsidor som fungerar bra.

<http://prezi.com/>

<http://www.scrapo.com/>

Gör din familjeserie

Välj ett speciellt familjeminne och gör det i serieform. Förslag på dramaturgi: Presentera personerna och miljön i de första rutorna, därefter problemet eller händelsen. Fortsätt med ett motstånd/hinder och sedan lösningen.

Mattetips

Hör av dig till Anette Skytt eller Elisabeth Hector som är kommunens matteutvecklare på Barn- och Ungdomsförvaltningen för att få tips om hur du kan arbeta med matte kopplat till konstverket och/eller lärarhandledningen.

E-post: anette.skytt@edu.botkyrka.se, elisabeth.hector@edu.botkyrka.se

Referenser och inspiration

Gunilla Lundgren Mitt första hus, att växa genom skapande och Fjorton språk i klassen
Inga-Lill Valfridsson Att skriva om sitt liv – med livskartan på spaning efter minnen, mening och möjligheter.

Årskurs 6 – 9

HUVUDTEMA SPÅR

Identitet, konst och samhället

I högstadiet får eleverna möta konstverket i ett samhälleligt och kulturellt sammanhang. Genom att medvetandegöra konstens språk och dess påverkan ges också en möjlighet till ett eget ställningstagande och konstnärligt uttryck. Vem är jag och hur vill jag ta plats i samhället och i världen? Hur påverkas jag av media? Vad är viktigt för mig? Vilket är mitt uttryck?

Visning av konstverket

Berätta om konstnärerna och deras tankar bakom konstverket. Visa hur konstnärerna tänkt med väggskulpturerna i korridorerna; att de refererar till böcker i skåpet. Låt eleverna reflektera över hur de uppfattar konstverket i sin helhet: Väggs-kulpturerna i korridoren, utomhus-gestaltningen och Ex-libris med kartan som scen, skåpets baksida och dess innehåll.

Bokskåpet *Exlibris* kan ses som en personlig bok och rekvisita samling. Exlibris är också ett bokägarmärke som berättar något om den person som äger boken. Om hela bokskåpet skulle vara ett bokägarmärke – hur skulle det kunna symbolisera ägaren? Finns det symboler som berättar om ägaren/konstnären? Kanske kan fjärlarna stå för frihet och världskartan för upptäckarlust, eller böckerna för kompetens och kunnande och skåpets baksida för oväntade perspektiv.

Passförslag

Pass 1

Visning av konstverket

Värderingsövningar

Vikdikter

Pass 2

Retorikbattle
Symbolbordet
Ordsymboler

Pass 3 + 4

Bilduppgift på bildlektionerna
Gör ditt eget Exlibris – bokägarmerke

Tidsåtgång: Pass 1 och pass 2 två timmar.

Pass 3 och pass 4 (ev. flera pass) i överenskommelse med skolans bildlärare.

Gruppstorlek: Helklass

Syfte

Att öppna till ett associativt skrivande och hitta nya infallsvinklar i språket.

Att öva sig i att ta ställning och att uttrycka sin åsikt.

Att lyssna på varandra och vidga sitt synsätt och sin begreppsvärld.

Att öva abstrakt tänkande och gestaltande i form.

Material

Vita A4 papper till viktikterna, vita kvadratiska papper (ca 10*10 cm) till ord-symbolerna, svart tuschpenna/kol/ krita, olika föremål till symbolbordet.

Tanken är att eleverna efter pass 2 ska ha gjort egna symboler för teman som är viktiga för dem. Dessa symboler fungerar som utgångspunkt i bildskapandet under bildpassen då eleverna gör egna bokägarmerken (exlibris)

Pass 1

Visning av konstverket

Värderingsövningar

Värderingsövningar är ett sätt för var och en att ta ställning i en fråga, inte ett diskussionsforum. Grunden är att lyssna på varandra och tänka efter själv. Det är bra att poängtera att man har rätt att byta åsikt/ändra sig. Undvik diskussioner/ argumentationer deltagarna emellan. Uppmana eleverna att svara: "Jag tycker så här...", och att låta bli att kommentera varandras påståenden. Formulera påståenden så allmänt som möjligt eftersom det då är lättare för eleverna att våga ta ställning (istället för "konst är viktigt för mig" så "det är viktigt med konst"). Det får inte finnas ett rätt svar och du som lärare ska inte heller signalera att något svar är bättre än ett annat. Försök att inte heller värdera elevernas svar – utan svara istället med "tack för ditt svar". Det finns olika former för

värderingsövningar – här presenteras ”värdebarometer” och ”ja-nej-kanske”.

Värdebarometer

Formulera ett påstående som går att gradera från mycket till litet, och som är kopplat till identitet, konst och samhälle. Använd gärna påstående från inledningen till handledningen t.ex.: ”Hur viktigt är det med konst i samhället?” Frågan ska vara formulerad så att svaren kan graderas från mycket till litet. Du visar en linje/skala från 1-6 i en rak linje över golvet. Till exempel med påståendet: ”Hur viktigt är det med konst i samhället?”; om man tycker det är väldigt viktigt så ställer man sig längst upp på skalan (6), om man inte alls tycker det är viktigt så ställer man sig på längst ner på skalan (1), eller någonstans där emellan. Be eleverna att ställa sig på skalan och sedan prata med dem som står närmast om hur de tänker/vad de tycker. Därefter frågar du dem.

Ja-nej-kanske

Eleverna tar ställning till en fråga genom att ställa sig på olika platser i rummet. En plats för ”ja”, en plats för ”nej” och en plats för ”kanske”. Be deltagarna att prata med dem som står närmast om hur de tänker/vad de tycker. Därefter får någon från varje grupp berätta högt. Exempel på en fråga kan vara: ”Man visar sin identitet mest genom yttre attribut (kläder, smycken, smink)”.

Vikdikter

Ha lika många vikdikter som det är deltagare i gruppen. Varje vikedikt är ett papper med en oavslutad mening längs ner. Olika meningar på alla dikter. Exempel på oavslutade meningar kopplat till temat kan vara: konst är..., det är viktigt att..., om jag får bestämma..., jag tror på..., samhället borde... livet är..., i hemlighet så...

Dela in gruppen i mindre grupper á ca 7-8 personer. Grupperna sitter i cirklar. Var och en av deltagarna fortsätter att skriva på sina oavslutade meningar högst upp på pappret. Till exempel: kärleken och mormors råd (jag tror på ...). Därefter viker man pappret så att inget av den skrivna texten syns och skickar det till den som sitter till höger. Man fortsätter skriva på den nya vikdikten som man har fått. Övningen fortsätter tills alla har skrivit på alla vikdikter och man har fått tillbaka den dikt som man började med. Då får man veckla upp sin dikt och läsa igenom den. Uppmana eleverna att öva på ett valfritt sätt att läsa upp sin dikt. Till exempel kan man läsa en rad flera gånger eller upprepa ingångsmeningen. Läs upp högt för varandra.

Pass 2

Retorikbattle

Dela upp klassen i två grupper. Man ger en frågeställning t ex: ”Alla är fria att välja”, ”konst är en mänsklig rättighet” och bestämmer vilken grupp som håller med alternativt vilken grupp som inte håller med. Det spelar alltså ingen roll vad eleverna egentligen

tycker. De ska spela ett spel där de tycker som den gruppen de blivit indelade i. Eleverna får, tillsammans med sin grupp, komma på så många argument som de kan (ca 10 min). Därefter ställs grupperna på varsin sida i rummet och "battelet" börjar. Du som lärare är battleledare ger signal när det börjar och slutar.

Symbolbordet

Lägg upp ett fyrtiotal föremål av olika karaktär på ett bord (exempel jojo, cd-skiva, tändare, fjärkontroll med mera). Demonstrera genom att välja ett föremål från bordet och berätta på vilket sätt det symboliserar en egenskap hos dig. Till exempel kan en fjärrkontroll symbolisera egenskapen att vilja ha kontroll och en jojo att pendla i humöret. Uppmana eleverna att fokusera på egenskaper som föremålet kan symbolisera. Låt eleverna berätta för varandra i mindre grupper om sina föremål/egenskaper. Det är en bra uppvärmningsövning inför nästa uppgift att göra ordsymboler.

Bilduppgift – ordsymbol

Välj ut ord som är centrala för gruppen och temat. Använd gärna viktorderna och be eleverna välja ut ett centralt ord från varje dikt (ca 15-20 ord kan vara bra att utgå från) gärna av olika karaktär. (t.ex. framtid, härska, rörelse, kärlek, rymd). Alla får lika många kvadratiska papper, som de ord ni har valt. Läs nu upp ett ord i taget. Låt eleverna göra en form med svart tuschpenna/kol eller krita av ordet, en sekunds snabb skiss av det första man tänker på när man hör ordet. Betona att det inte finns något rätt eller fel utan att det är ett utforskande av ordets form och symbolik. Låt dem inte heller titta på varandras skisser. Fortsätt på samma vis med alla ord.

Därefter sätter ni upp alla skisser under respektive ord gärna på en tavla eller vägg så att alla kan se. Diskutera om ni kan se linjer/gemensamma tendenser av orden när ni ser skisserna tillsammans. Var och en väljer 3 - 5 av de gemensamma orden och undersöker vilken form som upplevs rätt för de valda orden. Det kanske är samma form som innan eller så finns det nu en ny form. Gör nya skisserna av de valda orden – ordsymboler.

Pass 3 + 4

Bilduppgift på bildlektionerna: gör ditt eget Exlibris – bokägmärke
Eleverna tar med sig sina egna symboler (ordsymbolerna från pass 2) till bildlektionen. Tillsammans med bildläraren fortsätter de med att göra egna bokägmärken. Man kan

använda sig av varandras snabbskisser eller hitta på nya symboler.

Förslag på dokumentation och återkoppling till konstverket

Bokägarmärken sätts upp på synlig plats i skolan gärna i anslutning till konstverket. Dessa kan bytas ut när nästa högstadielklass ställer ut.

Förslag på fler övningar

Statyer + dikt

Utgå från teman/ord som är aktuella och med hjälp av sina kroppar gör man en frusen bild eller scen som gestaltar temat/ordet. Dela in gruppen tre och tre och låt dem pröva fram sina respektive staty. De visar sedan upp sina statyer för varandra. De som tittar på får gärna berätta vad de ser/ associerar till. Du kan utveckla övningen genom att samla ord tillsammans med gruppen när de visar sina statyer. Samla en ordbank och låt dem sedan skriva en dikt/text om utifrån den.

Boksamtal

I ett av trapphusen på skolan finns en väggskulptur med citat ur Extremt högt och otroligt nära av Jonathan Safran Foer. Låt eleverna läsa boken och ha ett samtal kring läsoplevelsen. Här är en modell hämtad från Chambers metodik om boksamtal. Sammanfatta gärna huvudhandlingen i den lästa boken innan du börjar med de fyra grundfrågorna: Var det något du gillade i boken? Var det något du inte gillade? Var det något du inte förstod eller tyckte var svårt? Mönster eller kopplingar (sådant som återkommer)? Skriv upp frågorna på blädderblock, ta en fråga i taget och alla får säga sin mening. Sedan vidare till nästa fråga. Därefter diskutera det som har kommit upp (eller det mest intressanta) och gör också återkopplingar till den valda boken.

Tittlådor

Låt eleverna limma ihop lådor i masonit B20 * B20 * H10 cm. Bilduppgift: Låt lådan beskriva vem du är; egenskaper, namn, intressen, drömmar... Använd foto, collage, dikt, text, målarfärg, något föremål man tagit med, kanske även pysselmateriel som bönor, linser, fjädrar, tyg, garn, knappar, sidenblommor... Sätt ihop lådorna till ett stort konstverk (gärna på specialkonstruerad hylla). Skruva fast en plexiglasskiva. Byt ut året efter då nästa årskull gjort samma uppgift.

Mattetips

Hör av dig till Anette Skytt eller Elisabeth Hector som är kommunens matteutvecklare på Barn- och Ungdomsförvaltningen för att få tips om hur du kan arbeta med matte kopplat till konstverket och/eller lärarhandledningen.

E-post: anette.skytt@edu.botkyrka.se, elisabeth.hector@edu.botkyrka.se

Referenser och inspiration

Du har huvudrollen i ditt liv - Katrin Byréus

Exlibris. En bok om bokägmärke - Arvid Berghman

Exlibris, monogram och andra märken - Karl-Erik Forsberg

Böcker inom oss: om boksamtal - Aidan Chambers

Extremt högt och otroligt nära - Jonathan Safran Foer

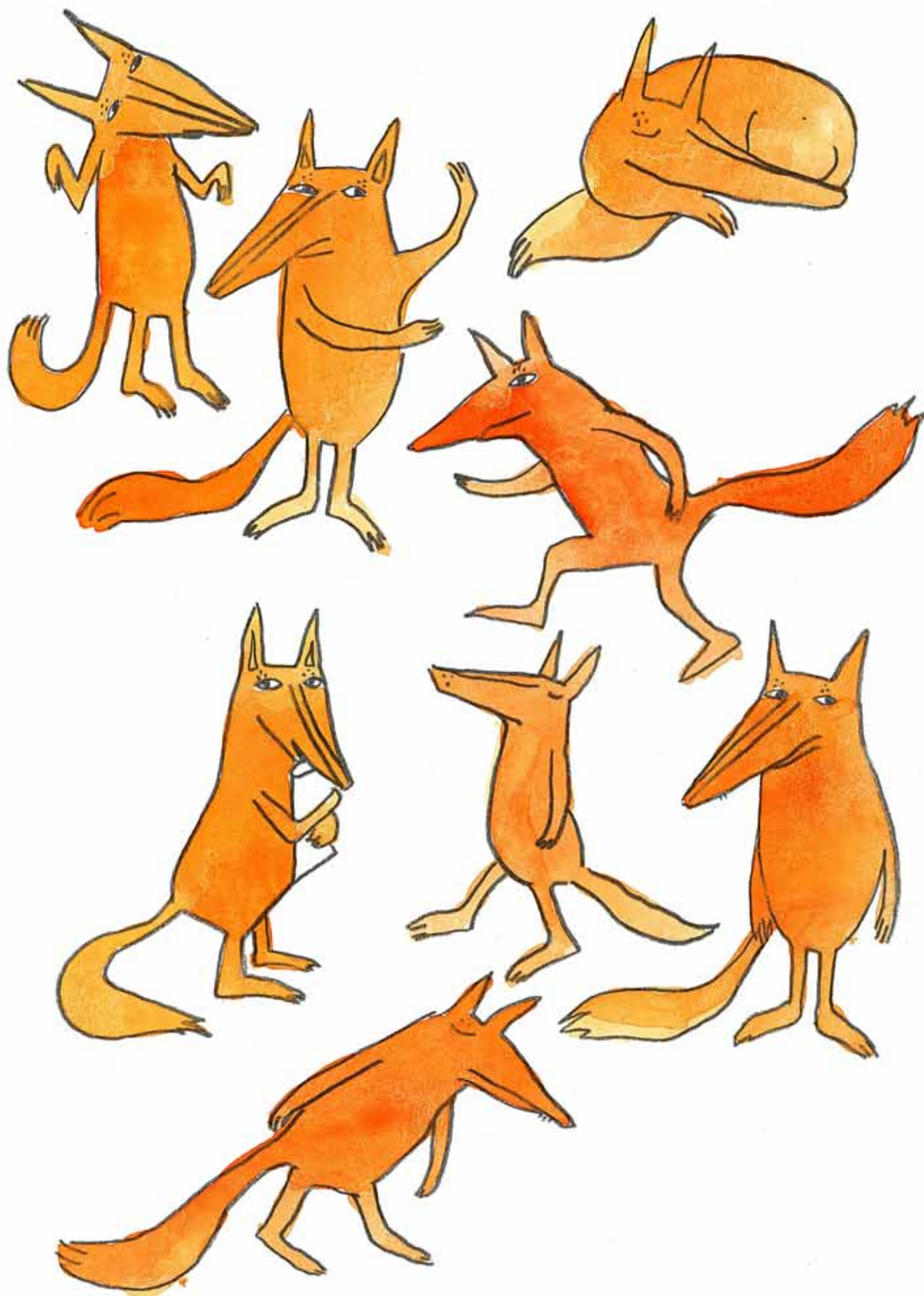
Denna lärarhandledning är framtagen och skriven 2010 av **Kerstin Gezelius**, bildpedagog i Botkyrka konsthall, (kerstin.gezelius@botkyrka.se) och **Eva Dahlberg**, pedagog i skapande svenska (www.skrivsranget.se).

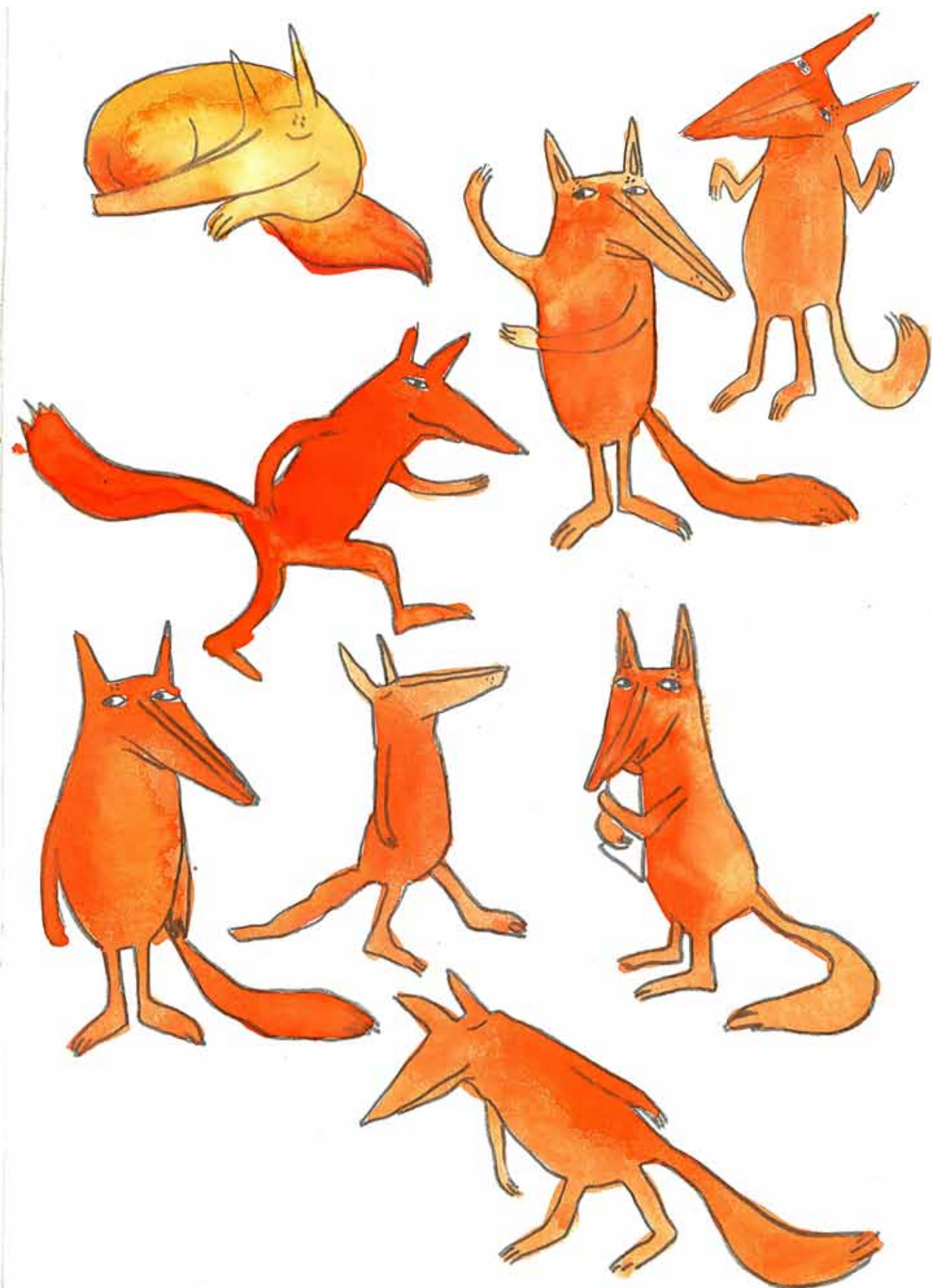
Sara Elggren var med i referensgruppen och författare av handledningens introduktion.

Bilaga: inspiration till Digitalt bild- och ordcollage

Stranden vid sommarstugan Öppet, blåsigt Fantiserar, vilar, njuter Jag känner mig lugn och fri som en humla en mild sommardag	E V A		
	En person som jag beundrar Min mormor, hon med de känsliga händerna och allt tålamod. Hon lyssnade på mig, smekte mitt hår och gjorde de godaste pannkakorna med färska blåbär mosade med lite socker. Runt halsen bar hon en kopparkula med små hål i. Hon menade att det gav henne tur. Idag har jag kulan som mitt tursmycke.		
Den här gjorde min yngsta son i slöjden och nu har han den på en hylla i sitt rum. Han arbetade med sitt V i flera veckor, mejslade fram konturerna och är mycket nöjd över resultatet.	Mitt familjeminne Vi hade vandrat i en vecka runt Grövelsjön och nu sov i tältet den sista natten innan hemresan. Jag vaknade av att sovsäcken var genomblöt. Tältet hade blåst iväg och där låg vi hela familjen under bar himmel i ösregn. Vi packade snabbt ihop våra saker och gick den sista milen till bussen. Utan frukost och väldigt våta.		
			

Bilaga: Illustrationer av Lilla herr Räv

Böcker som refereras i Exlibris

Magiska tal och mängdernas mystik av Miranda Lundby

Varje aspekt av våra liv genomsyras av siffror och tal; mycket lite skulle gå att genomföra om man inte hade tillgång till de enkla heltalen som vi alla tar för givna. Med hjälp av historiska illustrationer i original presenteras i *Magiska tal och mängdernas mystik* de grundläggande räknesätten och deras utveckling, siffror och tal med speciell betydelse i olika religiösa texter; siffrors betydelse för astronomi, geometri och musik, och hur mängder och tal påverkat arkitekturernas utveckling. Bokens författare Miranda Lundy förklarar varför Pythagoras idéer fortfarande ger eko, och hon analyserar alla talen från ett till tolv för att visa deras vitt skilda karaktärer: Varför, till exempel, symboliseras livet av talet fem, och cirkeln med elva?

Autografjägaren av Zadie Smith

Alex-Li Tandem lever på autografer, hans jobb är att delta i budgivningar, både på nätet och auktionshus, att besöka loppmarknader, att köpa och sälja (och ibland egenhändigt tillverka) autografer. Allt handlar om att ge människor vad de söker: en bit av kändisvärldens skimmer. Efter braksuccén *Vita tänder* utforskar Zadie Smith vårt västerländska samhälles största dröm: längtan efter berömmelse och strålkastarljus, en längtan som är starkare än att vilja göra egna livserfarenheter. Alex-Li Tandem söker sina drömmars uppfyllelse på ett för hans omgivning inte alldeles självklart sätt. Ett sökande som för honom från London till New York till London igen, det är en värld där till synes allt är till salu - bara det är signerat. Autografjägaren är lika bisarr som övertygande.

Stor i käften av Joyce Carol Oates

En dag hämtas 16-årige Matt Donaghy på skolan av polisen. På kul har han sagt att han tänker spränga skolan i luften och någon eller några tog honom på allvar. Det blir början på en tid fylld av svek och ensamhet, men också början på en ny vänskap. En skildring av tonårens alla osäkerheter och utanförskap.

Extremt högt och otroligt nära av Jonathan Safran Foer

Oscar är en brådmogen 10-åring som nyss har förlorat sin far i attacken mot World Trade Center 2001. På telefonsvararen finns meddelanden från fadern när han försöker komma i kontakt med familjen under attentatet. Oscar undanhåller sin mor meddelandena eftersom han inte tror att hon ska klara av att höra dem. Oscar hittar ett kuvert med en nyckel i och ger sig ut på jakt efter vart den går. En gammal man, som i allra största hemlighet, är inneboende hos Oscars farmor följer med på färden efter rätt nyckelhål. Författaren, Foer, leker med romanformen - historien skildras helt ur Oscars perspektiv och man får som läsare ta del av sådant Oscar ser på sin färd, t.ex. bilder. Det är en berättelse om förluster och kärlek, svek och trohet.

Räven som slukade böcker av Franziska Biermann

En räv tycker så mycket om böcker att han slukar dem, gärna med salt och peppar. Men det blir dyrt med tre mål böcker om dagen och snart måste räven smygäta på bibliotek och råna bokhandlar. Han hamnar i fängelse, skriver sina memoarer, blir världsberömd och får så mycket pengar att han kan äta så många böcker han vill. Franziska Biermann är en tysk författare, illustratör och grafisk formgivare.

Matilda av Roald Dahl

Matilda är känslig snillrik, men herr och fru Vidrigsson behandlar henne som ohyra och inte som en dotter. Innan Matilda ens fyllt fem år har hon läst böcker av Dickens och Hemingway, Kipling och Steinbeck, och ändå tycker hennes föräldrar att hon bara är till besvär. Så Matilda beslutar sig för att hämnas. När rektor Domderskan ger sig på henne i skolan upptäcker Matilda att hon har en märklig kraft som kanske kan rädda skolan och framför allt hennes underbara fröken Honung.

(Källor: Bibliotekstjänst, Adlibris och Bokus hemsidor)

Intervju med konstnärerna Anne och Lars Traegde

Vad tänkte ni att konstverket skulle säga?

Viktig punkt: Det skall ha ett direkt visuellt, konstnärligt uttryck som är avhängigt av detaljinformationen i verket. Det skall representera ett varmt material, som en kontrast till skolan relativt kyliga materialbruk.

Det skall finnas referenser till genuint gamla objekt och saker. Detta med tanke på att Grindtorpsskolan har många elever som är barn till förstaa generationens invandrare – dessa barn har inte samma självklara tillgång till t ex mormors gamla möbler, ärvd kuriosas-objekt, eller den skinninbundna familjebibel, koranen eller äventyrsboken med guldskrift.

Vi hoppas att verket stimulerar begäret att söka kunskap på egen hand och att det stimulerar till att tänka själv och ta ställning.

“Det subjektiva urvalet i Exlibris är menat som en booster, som en påminnelse om att det finns så otroligt mycket intressant både i bokform och i verkligheten.”

Hur vill ni att eleverna ska relatera och använda Exlibris?

Exlibris ska vara en frizon. En plats där man kan se ett utvalt antal böcker och objekt som förhoppningsvis bidrar till att man själv vill se, ta i och läsa fler böcker.

Det subjektiva urvalet i Exlibris är menat som en booster, som en påminnelse om att det finns så otroligt mycket intressant både i bokform och i verkligheten.

Det är helt väsentligt att man behärskar språket för att behärska verkligheten som vi är en del av. Språket är ett av våra viktigaste maktfaktorer i vår vardag. Exlibrisskåpet är tänkt som ett sätt att avdramatisera bokens värden. Det som man känner är ett lustfyllt sug när man närmar sig detta område, att man vill uppsöka ett bibliotek eller en bokhandel för att tillfredsställa behovet av nya böcker, ny litteratur, ny kunskap, det är detta som verket förhoppningsvis leder till.

Satelliterna och utomhusgestaltningen?

Vår tanke med satelliterna är att de ska fungera autonomt. De skall spontant kunna leda till en omdelbar och direkt kunskapsupplevelse. Vår tanke är också att de alla ska peka tillbaka till Exlibris och den boken som är uppgiven som referens till satelliten. Detta i hopp om att man en dag uppsöker boken för att se vad den mer har att erbjuda - eller så kanske man finner en annan bok på samma hylla som var mer intressant..?

Berätta om tanken med de magiska talen?

De magiska talen refererar till en liten bok i Exlibrisskåpet. Denna bok visar på ett enkelt sätt att tal och talsystem kan vara kul. Ett talsystem kan ge en estetisk upplevelse, och berättar om den gång ”noll” uppstod som begrepp och därmed revolutionerade vårt förhållande till tal och talsystem.

*“Man kan leka med all konst,
men på olika premisser.”*

**Kan skåpet användas för aktuella
teman, utställningar? Kanske genom
att några hyllor i skåpet används för det?**

Ja, enskilda hyllor kan användas för utställningar men ytan måste stå i proportion till det övriga innehållet, som alltid skall finnas tillgängligt i skåpet.

**De yngre barnen kommer att göra böcker om Lilla herr Räv. Varje årskull barn på
skolan kommer att göra nya böcker, de kommer att utgå från lilla herr Räv och vara
inspirerade av andra föremål i skåpet och lådorna. Vår fråga är: Kan dessa böcker få
ligga på en hylla i skåpet?**

Ja. (det låter som ett väldigt fint projekt!)

**Barnen i åk 4-6 kommer att få göra egna digitala collage med inspiration av tryckeri-
lådorna. Collagen kommer att handla om barnens ”rötter” och kommer att innehålla
både bilder och dikter/ ord/ berättande. En årgång collage kommer sedan att plastas
in och bindas ihop till vibböcker. Kan även de böckerna ligga i bokskåpet?**

Ja. Det låter också som ett fint projekt!

Utomhusgestaltningen – är den klar, om inte kommer den göras klar?

Nej, på grund av privata orsaker kvarstår fortfarande en del arbete. Detta önskar vi göra klart innan hösten 2010. Bl a kommer en skylt med citat som refererar till ytterligare objekt i *Exlibris*, samt lite annat att göras.

Hur såg ni på förhållandet mellan verket och miljön? Berätta om arbetsprocessen.

Vi ville förhålla oss aktivt till elevernas flerspråkiga utgångspunkt. Detta ledde vidare till vår önskan om att fokusera på språk och kommunikation. Även det att välja sitt eget språk, sitt egna uttryck. Som i historien om lilla Herr Räv, eller i boken *Extremt högt och otroligt nära*: “Jag tog bilder med farfars kamera och i huvudet förband jag dem med varandra så att de bildade ord, alla ord jag ville.”

Kan man leka med verket?

Ja, delar av verket ska man kunna leka med. Andra delar kan kanske leda till ny lek och nya tankar?

Kan man leka med konst?

Man kan leka med all konst, men på olika premisser. Det beror på vilken typ av konst man förhåller sig till – och hur.

Varför ska det finnas konst i skolan?

När vi själva gick i skolan så fanns det konst där. Enkla objekt som satte igång emotionella och intellektuella trigger mekanismer.

Det satte igång tankeprocesser, förnimmelser. De vittnade om unika perceptionssystem och en verklighet som existerade parallellt med den som beskrevs av läraren och i skolböckerna. Det fanns tidningar om kultur, samtiden, psykologi, konst, litteratur, arkitektur. De bara låg där, bortglömt och hemliga. De var ingångar till något viktigt, något man måste leta fram själv. Ja, vad skall man med kultur till?

Vilka referenser har ni att tipsa om, t ex böcker, projekt eller liknande som inspirerar er i detta arbete , som ni tycker att skolan bör ha koll på?

Vi har många generella referenser som på olika sätt har inspirerat oss i detta arbete, nedan följer en lista över saker som på ett eller annat sätt har inspirerat oss och påverkat oss: En del av dessa titlar passar INTE för barn. Ta del av dem själv och överväg sedan om de passar att visa för barn/ungdom.

Tikkonkinkreet (japansk animation, Två bröder i en utsatt urban miljö.)

Kids (av Larry Clark. Film om utsatta barn och ungdomar i NY, skildring av deras miljö.)

Paprika (japansk animation, en psykedelisk kamp om kontrollen över andras drömmar.)

De tre ovannämnde filmerna tycker vi är viktiga för att de ger en osentimental skildring av en miljö och en kultur som kanske kan vara mer brutal än vad vi vuxna önskar att det skulle vara.

Alla filmer av *Hayao Miyazaki* (japansk animation) Har har säregen, poetisk stil att göra film. Bland favoriterna finns *Nausicaä of the Valley of the Wind*, *Laputa: Princess Mononoke*, *Spirited away*, *Totoro*, *Ponyo*, *Conan* (japansk tv-serie från 70-talet) Passar bra för barn/stora barn. MEN se filmerna först själv och överväg sedan.

Många av sakerna/böckerna/filmerna som ingår i Exlibris är också typiska inspirationssubjekt.

Barnbokhandeln *Bokslukaren* på Maria-torget er ett mycket bra projekt, med eldsjälar som presenterar bra kultur för barn.

*“Många av sakerna/
böckerna/filmerna som
ingår i Exlibris är också
typiska inspirationssubjekt.”*

Ett tips till (dagis/förskolenivå): artisten Tomas Hirdmann och hans material "underliga resan", en fantastisk historia om en grupp dagisbarn som rymmer med Olas bil och fortsätter vidare med båt till "någonting som heter Indien" - I Indiska oceanen blir de räddade av kamelen Boris i en luftballong. Passar bra för barn. Hirdmanns första cd om matlagning är också mycket bra (skolköken?)

Ett tips till: *Arken* och *Krakel spektakel* med gruppen Ticke Tack (sångensemblen Amanda) passar också bra för barn.

Vår nya kontaktinformation:

Svensrødveien 34
N-3135 TORØD
NORGE

e-post: annetraegde@yahoo.com
e-post: larstraegde@yahoo.com
mob Anne: +47 41 38 30 25
mob Lars +47 41 38 30 78
mob Lars (SE) 070 767 25 47